

Over ongeluk Oude Rijn op 23 mei 1958

Leeuwarder Courant 1958-05-24

Vlet sloeg om bij afbraak van brug Vier dienstplichtigen van de genie bij Lobith verdronken

Vier **soldaten** van een genie-detachement uit Nunspeet zijn gisteravond half zeven bij het Gelderse plaatsje Herwen en Aerdt in de Oude Rijn verdronken toen een vlet, waarin zij met nog achttien andere militairen werkzaamheden aan een oude Bailey-brug verrichtten, kapseisde. Twee militairen werden bewusteloos uit het water gehaald. Door het toepassen van kunstmatige ademhaling konden de levensgeesten echter weer worden opgewekt. De andere inzittenden van de vlet slaagden er in naar de wal te zwemmen. De boot zou bestemd zijn geweest voor maximaal vijftien man.

De militairen waren in het dorp Herwen en Aerdt gelegerd om de oude Bailey-brug over de Oude Rijn, die de dorpen Aerdt en Babberich verbindt, op te ruimen.

De werkzaamheden, die gisteren uitgevoerd zouden worden, werden echter uitgesteld tot vandaag, zodat de jongens die vandaag met groot verlof zouden gaan, nog een dag langer in dienst moesten blijven.

De namen van de verongelukte militairen, allen dienstplichtige **soldaten** zijn: Ph. Lijdeckers, 's-Gravenhage, J. Hietveld, Vorden (Gld.), J.J.M. Guntlisbergen, 's-Hertogenbosch, en K. Dekker, 's-Gravenhage, allen 21 jaar. De stoffelijke overschotten zijn overgebracht naar het gewestelijk militair hospitaal te Arnhem, waarheen ook de twee geredden, de sergeant eerste klasse A. G. Arts, 40 jaar uit 't Harde (bootcommandant) en de 21-jarige

dienstplichtige **soldaat** A. W. van der Lee uit Oss zijn vervoerd. De familieleden zijn gewaarschuwd.

De toedracht van het ongeval is nog steeds niet geheel duidelijk, daar de bootcommandant gehoord moet worden, hetgeen echter voorlopig niet zal kunnen geschieden. Hij heeft vermoedelijk een shock. Volgens de legervoorlichtingsdienst bevonden de **soldaten** zich met 22 man in een boot om reparatiewerkzaamheden aan de Bailey-brug uit te voeren. Naar verluidt zou de sergeant Arts gisteravond na de diensttijd — die om zes uur was afgelopen — nog met zijn manschappen naar de brug zijn gegaan om nog even een karweitje uit te voeren, waarbij de boot kapseisde. De legervoorlichtingsdienst — die bijzonder zwijgzaam is — heeft toegegeven, dat de militairen niet tijdens een spelevaart, zoals eerst werd vermoed, zijn verdronken.

Leeuwarder Courant 1958-05-27

Ongeluk genieboot te wijten aan waaghalzerij

Het **ongeluk** bij het Gelderse plaatsje Herwen en Aerdt, dat vrijdagavond het leven kostte aan vier **soldaten** van een genie-detachement uit Nunspeet, is veroorzaakt door waaghalzerij, zo heeft de legervoortlichtingsdienst meegedeeld. Voor zover nu te overzien is zijn de militairen toen zij van het werk terugkeerden naar het op de oever gelegen bivak, in een overmoedige stemming met de boot gaan schommelen, waardoor de vlet omsloeg.

De boot, waarmee het **ongeluk** gebeurde, was een aanvalsboot, waarin volgens de voorschriften niet meer dan vijftien man mogen zijn, namelijk twaalf zwaar bepakte infanteristen en drie bemanningsleden. Ook met 22 opvarenden kan de boot echter, onder gunstige omstandigheden, nog veilig varen. Het water was stil, zodat normaal niet van bijzonder risico gesproken zou kunnen worden.

Leeuwarder Courant 1958-05-29

MOET DAT NU ZO?

Met ontzetting heeft ondergetekende kennis genomen van het vreselijke **ongeluk**, dat een viertal **soldaten** van een genie-detachement uit Nunspeet in de Oude Rijn bij Lobith is overkomen. Als oud-geniesoldaat wil ik hier een paar woorden over schrijven. Tijdens mijn dienstdienst (in 1952-'53) heb ik veel brugslagen vaar-oefeningen meegemaakt, zonder dat ik de zwemkunst meester was, evenals verscheidene van mijn kameraden. Zou het dan niet beter wezen, dat aan een genie-**soldaat** in het vervolg eerst de zwemkunst behoorlijk wordt onderwezen? Naar mijn mening is dit beter, dan een groot gedeelte van de dienstperiode door te worstelen met wat men noemt „lanterfantien”. Want daar komt de dienstdienst maar al te veel op neer. Laat de legerleiding zich hier eens over bezinnen.

Een oud-geniesoldaat.

Bron: Krantenknipsel Telegraaf ca. zaterdag 8 juni

„Burgers hebben zich hier niet mee te bemoeien”...Maar:

Operatie „Gammel” was levensgevaarlijk werk

Én de leiding, én de veiligheidsmaatregelen schoten te kort

(Van onze speciale verslaggever) ¹⁾

DEN HAAG, / HERWEN,

zaterdag.

VEERTIEN DAGEN GELEDEN, op vrijdag 23 mei tegen het vallen van de avond, kapseisde in het midden van de 150 meter brede Oude Rijn een aanvalsboot met 22 militairen. Vier van hen verdronken in het vier meter diepe water. De Legervoorlichtingsdienst in Den Haag gaf een lezing waarin de oorzaak van het verschrikkelijke gebeuren op de schouders van de jonge dienstplichtigen werd afgewenteld: „De militairen zijn, toen zij van het werk terugkeerden, naar het op de oever gelegen bivak in een overmoedige stemming met de boot gaan schommelen.”

Tweeëntwintig militairen kregen van de legervoorlichtingsdienst het etiket: „eigen schuld”; 22 militairen werden in een mogelijke staat van beschuldiging gesteld: „dood door schuld”. Vier van hen kunnen niet meer spreken; de overlevenden is van militaire zijde het zwijgen opgelegd. Opnieuw dreigt een camouflerend gordijn te worden neergelaten over een militair drama dat vier gezinnen in rouw dompelde. Rouw, die vermengd is met de door de legervoorlichtingsdienst² gepropageerde gedachte van „eigen schuld”.

Een brief...

De vader van een van de verdronken jongens schreef en vertelde ons: „Mag ik aannemen dat u een onderzoek in zult stellen, opdat de omgekomen dienstplichtigen niet de kroon van het hoofd zal worden genomen?

Mijn kind krijg ik er niet mee terug. Maar de gedachte dat het zijn schuld zou kunnen zijn is verschrikkelijk

De generaal is op condoleancebezoek geweest en erkende dat er grove fouten zijn gemaakt.

De legervoorlichtingsdienst echter spreekt van overmoedig gedrag. Wat is er gebeurd? Waarom moest men de doden ook nog in diskrediet brengen?”

¹ Toen D.J. Haker – directeur van de zuivelfabriek - hoorde van het ongeluk op de Oude Rijn heeft hij onmiddellijk de Telegraaf opgebeld en werd toen gepromoveerd tot 'plaatselijke verslaggever', wat hem f. 10.-- op leverde. Ook in dit stukje van twee weken later was hij nog steeds 'onze speciale verslaggever'.

² De 'r' staat niet in de officiële tekst!

Het drama op de Oude Rijn is onderzocht. De aanvalsbboot die volgens de voorschriften ten hoogste 15 man mocht vervoeren, had 22 militairen aan boord. Het vaartuig lag diep in de rivier, die op die ongeluksdag sterk gezwollen was. Het stak slechts weinige centimeters boven de wateroppervlakte uit. De militairen - allen van het 41e meniebataljon uit Nunspeet - hadden gewerkt aan de noodbrug over de Oude Rijn. Deze brug verbindt de dorpen Babberich - op de oostelijke over - en Aerdt op de westelijke oever.

Gekapseisd

OMSTREEKS zes uur stak de aanvalsbboot de vier meter diepe rivier over, naar de Aerdtse oever, waar de militairen hun bivak hadden. Ongeveer in het midden van de Oude Rijn sloeg een van de geniesoldaten over boord. Reddende handen werden uitgestoken. Er ontstond gedrang. De boot, die voor 22 militairen te klein was, kapseisde.

Ouders en verwanten van een der slachtoffers zijn, verontwaardigd over de verklaringen, van de Leger voorlichtingsdienst.

Enkelen slaagden erin de in het water hangende resten van een door de Duitsers in 1945 opgeblazen brug te bereiken. Anderen zagen kans zwemmende naar de Aerdtse oever te komen. Het grootste aantal echter vocht met de moed der wanhoop tegen de verdrinking. Hun Amerikaanse laarzen waren volgelopen; in de uniformkleding hadden zich kilo's water vastgezogen. Op het water - tussen om hulp schreeuwende jonge militairen van wie velen de zwemkunst niet of nauwelijks meester waren - dreven de helmen en uitrustingsstukken.

EEN AANVALSBOOT van het gebruikelijke type voor het oversteken van rivieren. Deze foto werd genomen tijdens de legeroefening „Citra Ultra“. De boot is hier bemand met 11 inzittenden met volle bepaking; zij kan maximaal twaalf volbepakte manschappen en 3 bemanningsleden vervoeren. Een boot van dit type werd ook gebruikt bij de zo tragisch verlopen „Operatie Gammel“. De boot droeg toen 22 man, zij het niet volledig bepekt.

Snelle hulp

VAN TWEE KANTEN kwam hulp. Bernardus Franciscus Hubers (37) uit Aerdt, die zijn palingfuiken in de Oude Rijn uitzette, roeide in zijn ijzeren boot naar de wegzinkende militairen. Twee wist hij het leven te redden; voor twee kwam zijn hulp te laat: dat waren de jonge Haagse dienstplichtigen Kees Dekker en Flip Lijdeckers. Zes minuten na het kapseizen van de boot

kon hij nog slechts hun stoffelijke overschotten bergen. Met deze droeve last bereikte Hubers de Aerdse oever.

De andere hulp kwam van een militaire vlet met buitenboordmotor. De overlevenden klampen zich eraan vast en werden naar binnen getrokken. Op de wal gaf een officier reeds opdracht de in de rivier drijvende helmen op te vissen. Appèl was er niet gehouden.

Eén van de geredde militairen echter miste nog een kameraad; Jan Hietveld uit Vorden. Opnieuw wilde Hubers met zijn roeiboort de rivier op. Een officier hield hem tegen: „Burgers hebben zich hier niet mee te bemoeien”. Hubers ging toch. Twee militairen gingen mee. Op de plaats van het ongeluk tastte hij met zijn polsstok de rivierbodem af. Hubers vond niet alleen de boerenzoon Jan Hietveld maar ook het vierde slachtoffer, de genie-soldaat Guntlichbergen uit Den Bosch.

PALINGVISSER B. F. HUBERS uit Aerd, redde twee jonge militairen en haalde vier slachtoffers uit het water op. Afgezien van een afblaffer en een verhoor, vernam hij verder taal noch teken van de militaire autoriteiten . . .

De twee hem assisterende militairen doken langs de polsstok en haalden hun kameraden boven.

Op de wal trachtte men vergeefs de levensgeesten van de vier 21-jarige soldaten op te wekken. Een rustend arts uit het plaatsje Herwen, die al enige tijd zijn praktijk had neergelegd, verleende eerste hulp. De man stond met lege handen. Er waren geen zuurstofapparaten. Deze moesten eerst gehaald worden uit Lobith-Tolkamer, 5 km verder.

Onverantwoordelijk

ZO VOLTROK zich die zomeravond van de 23e mei, op de oever van de Oude Rijn, het slot van een verschrikkelijk gebeuren, dat niet volledig is zonder het merkwaardige voorspel.

Het voorspel, dat bewijst hoe onverantwoordelijk de militaire autoriteiten de taak van de jonge dienstplichtigen hebben onderschat. „Operatie Gammel”, zoals de werkzaamheden aan de brug waren gedoopt, was meer dan een onschuldig karwei. Het was - ook voor deze geschoolde geniesoldaten - GEVAARLIJK werk.

Had niet een van de verdronken militairen tijdens het laatste verlov tegen zijn verloofde gezegd: „als me wat gebeurt dan....”

Had niet een tweede slachtoffer zijn moeder gevraagd een brief aan de commandant te schrijven met het verzoek *niet* aan de werkzaamheden deel te moeten nemen?....

Heeft niet een derde slachtoffer op een gesproken bandje, naar zijn geëmigreerde familie in Canada gewaagd van het „gevaarlijke werk op de Oude Rijn”

De bange voorgevoelens van de omgekomen militairen - opgetekend uit de mond van ouders en-of verwanten - laten over het antwoord op de vraag of *deze* militairen zich aan overmoedig gedrag hebben schuldig gemaakt, niet de minste twijfel.

„Levensgevaarlijk”

ER IS MEER, Waarom waren er geen zwemvesten? Waarom waren de geniesoldaten bij deze waterwerkzaamheden geschoeid in - de dodelijke - laarzen?

Een hoofdofficier b.d. en oud-troepencommandant die regelmatig met landmachtonderdelen op het water oefende schreef ons:

„Bij waterwerkzaamheden is het dragen van enkelstukken of rijglaarzen met de broek er in levensgevaarlijk. De met water gevulde broeken en zware schoenen of laarzen maken het zwemmen voor weinig geoefenden uiterst moeilijk.

Het dragen van enkelstukken en laarzen heb ik - op het water - altijd verboden.

De 4 soldaten zijn nu model gekleed verdronken. Hadden zij andere kleding gedragen dan waren er misschien wel aanmerkingen gemaakt....

De landmacht beweegt zich veel meer op het water dan vroeger. Van enige „water-mindedness”, die toch zo hard nodig is, is bijna geen sprake. Bekwame officieren zijn er praktisch niet”.

Tekort geschoten

DAT SCHRIJFT een hoofdofficier. De leiding is te kort geschoten. De „Operatie Gammel” is onverantwoordelijk opgezet en uitgevoerd. Aan de veiligheid van de militair is niet of nauwelijks aandacht geschonken. De meest simpele reddingsmiddelen ontbraken. Vier gezinnen zijn in rouw gedompeld. In één van die gezinnen verloor een weduwe haar tweede zoon. De eerste kwam om het leven bij een aanrijding met een militaire wagen....

Er is nog iets. In het dorpje Aerdts, woont de eenvoudige fabrieksarbeider en - In zijn vrije tijd - palingvisser, Hubers. Hij haalde met zijn zoontje Martien (8) twee jongens uit het water: voor vier kwam hij te laat. Deze Hubers heeft wel bezoek van de Koninklijke Marechaussee gehad om zijn verklaring af te leggen. Een militair woord van waardering heeft hij niet gekregen. Wel een afblaffer: „Burgers hebben zich hier niet mee te bemoeien”.

Ditmaal bemoeien de burgers - ouders en verwanten van een omgekomen soldaat - zich er wel mee. Zij vragen de kroon terug, die de Legervoortlichtingsdienst hun dode zoon van het hoofd stootte.

Bron: Krant uit 1999 ???

GENIEDRAMA OP OUDE RIJN HERDACHT

door CHARLES SANDERS

RIJNWAARDEN, vrijdag

Een dramatisch ongeluk waarbij vier dienstplichtige militairen op de dag voor hun afzwaaien stierven, wordt 41 jaar later eindelijk op waardige wijze herdacht.

Dankzij de inzet van de gepensioneerde timmerman Jan van der Sluis (62) wordt binnenkort stil gestaan bij de dood van Jan Hietveld, Jacob Guntlisbergen, Kees Dekker en Philip Lijdec-
kers.

Van der Sluis was zelf net met klein verlof toen zijn dienstmakers van het 41ste geniebataljon in de Oude Rijn bij de kern Herwen, gemeente Rijnwaarden, verdronken.

Thuis in Almere vertelt hij: „Het nieuws kwam aan als een mokerslag. Maar ik was toen net als mijn gestorven makkers van de B-compagnie amper 21 jaar en ging door met mijn leven. In 1996, na een reünie van mijn compagnie, hoorde ik dat er nooit iets was gedaan om de dood van de jongens te herdenken. Ik vond dat een schandaal en kwam in actie.”

De vier soldaten zaten in een aanvalsboot, waarmee ze hadden gewerkt aan de krakkemikkige baileybrug over de 150 meter brede Oude Rijn. Het gevaarte was voor de gemeenten Herwen, Aerdt en Pannerden - tegenwoordig Rijnwaarden - de enige verbinding over de rivier en de jonge soldaten moesten zorgen dat de brug het zou houden tot was begonnen met de aanleg van een nieuwe. Speciaal daarvoor hadden de soldaten van de B-compagnie hun verlof - die dag zouden ze afzwaaien - 24 uur uitgesteld...

Koude water

Toen ze met 21 man in de aanvalsboot stonden die hen terug zou brengen aan wal, ging het mis. Het vaartuig sloeg om en vier soldaten werden dood uit het koude water gevist.

Ad Guntlisbergen, broer van de omgekomen Jacob: „Defensie heeft nooit iets gedaan. Geen monument, geen spijtbetuinging, geen medeleven. Na veel soebatten en een briefwisseling met de Koningin en prins Bernhard, zorgde de prins er uiteindelijk voor dat Jacob een grafsteen kreeg! Ik kan nog steeds huilen als ik aan mijn broer denk, wat een verspilling van jong leven.”

Een andere nabestaande, Dirkje Gotink-Hietveld: „Ik heb altijd gevonden dat er iets voor mijn broer Jan moest worden gedaan. Samen met mijn zussen ben ik altijd blijven treuren om Jan, die maar 21 werd. We waren ontroerd en blij toen meneer Van der Sluis zijn offensief begon voor eerherstel van de vier jongens.”

De Koninklijke Landmacht liet in mei 1958 de familie van de gestorven jongens in de kou , staan. Een kapitein van de eenheid bracht met een grijns op zijn gezicht de lichamen van de dienstplichtigen naar de nabestaanden onder het mom "hadden ze maar niet zo dom moeten zijn met te veel mensen in een te kleine boot te stappen". Zelfs vragen in het parlement en een uitleg over het drama van toenmalig Defensie-minister Staf leidden niet tot het oprichten van een gedenksteen.

Die staat er nu, dankzij de bemoeienissen van Jan van der Sluis, wel aan te komen. De heer J.H. van Benthem van Rijnwaarden laat weten dat zijn gemeente zeker zal meewerken werken

aan een monument voor de vier soldaten. „Zij deden hun werk voor ons dorp“, vertelt hij. „Het is niet meer dan logisch dat wij na 41 jaar nu iets voor hun doen.“

Ook de Koninklijke Land- - macht is inmiddels overstag.. Regiments-adjutant J.B.M. Maas van de genietroepen in Wezep: „Het heeft er alle schijn van dat het destijds zo stil bleef rond deze zaak omdat Defensie ook schuld had aan de dood van die jongens. Dat moet nu worden recht getrokken. Wij zullen alle nabestaanden én de burgers die betrokken waren bij de redding van de andere opvarenden uitnodigen en samen bespreken hoe verder te handelen.“

Die nabestaanden en belanghebbenden zijn door de bemoeienis van Jan van der Sluis inmiddels bij de landmacht bekend. Alleen de familie van de omgekomen Haagse soldaat Kees Dekker is nog niet gelokaliseerd.

Adjutant Maas: „Hij was 20 jaar toen hij op 23 mei 1958 in het water van de Oude Rijn verdronk. Ik hoop dat nabestaanden zich melden bij de genietroepen in de Prinses Margrietkazerne in Wezep. Als we de familie van soldaat Dekker hebben getraceerd kan eerherstel volgen.“

Bron: Krant 1999 ???

Monument ter herinnering aan drama bij brug.

Redder militaire drenkelingen veertig jaar na dato onderscheiden.

Door NAN HOESTE

HERWEN - Tijdens werkzaamheden bij de bouw van de brug over de Oude Rijn bij Aerdt lieten op 23 mei 1958 vier militairen het leven. Ter nagedachtenis aan hen is zaterdagmorgen met militair ceremonieel een gedenksteen onthuld. Beroepsvisser Berend Hubers uit Aerdt, die vijf militairen uit het water redde, werd na afloop van de ceremonie de hoogste onderscheiding van het Carnegie Heldenfonds uitgereikt.

Aan het ongeval is in het verleden niet of nauwelijks op gepaste wijze aandacht besteed. Om het drama voor de nabestaanden en oud-collega's alsnog goed af te sluiten, werd een Werkgroep Gedenksteen in het leven geroepen.

Hierin hadden zitting drie oud-collega's van de omgekomen militairen, de regiments-commandant S. Maas, de gemeente Rijnwaarden I. Peeters en W. Evers, ex-wethouder van 's Heerenberg. Het initiatief resulteerde in een monument, dat een plek kreeg op het grasveld aan de voorzijde van Huize Aerdt, dat uitzicht biedt op de brug over de Oude Rijn.

De strak geregisseerde, indrukwekkende ceremonie werd bijgewoond door nabestaanden, oud-collega's, genodigden, het gemeentebestuur van Rijnwaarden en Hubers zelf. Onder de aanwezigen waren ook tientallen belangstellenden uit de omgeving.

„Een monument komt nooit te laat, want tijd is een relatief begrip in de eeuwigheid", liet burgemeester Burgering in zijn toespraak weten. „Het is goed, dat er nu een monument is", vervolgde aalmoezenier J. van Lieverloo. „Het doet ons blijvend herinneren aan en stilstaan bij de mensen, die hun leven lieten bij het bouwen van de voor Herwen en Aerdt zo belangrijke brug. Zij mogen beslist niet vergeten worden." Vervolgens verwijderden twee oud-collega's van de vier omgekomen genisten, samen met Burgering de vlag van de Genietroepen om het monument. Door deze handeling werd een plaat zichtbaar, waarop de namen van de vier militairen, te weten: J. Guntlisbergen, K. Dekker, J. Hietveld en Ph. Leydeckers.

Na afloop van de ceremonie trok een indrukwekkend defile langs het monument, als laatste groet aan de vier. Het ongeval bracht indertijd heel Aerdt in beroering. „Ik was in die tijd tien jaar", weet een inwoner zich te herinneren. „Wij waren een kleine gemeenschap en iedereen kende de 'jongens' van de 41 ste B Compagnie Genietroepen. Het lijkt me vandaag een rot dag voor de nabestaanden, maar ik vind het persoonlijk heel goed, dat ze het op deze manier afsluiten.

Leugens

De nabestaanden van soldaat Leydeckers hebben na 41 jaar nog steeds een slechte smaak in de mond over de manier, waarop indertijd is omgegaan met de nasleep. „De toedracht van het ongeluk werd omgeven door leugens en het werd ons zelfs verboden om met de heer Hubers te praten", laat mevrouw Leydeckers uit Zoetermeer met een lichte verbittering in haar stem

weten. Na afloop van de ceremonie werd Hubers alsnog geëerd met de hoogste onderscheiding van de stichting Carnegie Heldenfonds.

„Mijn vader is heel erg blij met deze volkomen onverwachte onderscheiding", liet zijn zoon Martin weten. Als achtjarige jongen zat hij bij zijn vader in de vissersboot, toen het ongeval zich op de Oude Rijn voltrok. „Wij waren er als eerste, maar omdat wij burgers waren, werden wij door de militairen weggestuurd. Mijn vader trok zich hier niets van aan en redde wie er te redden viel. Hij vond dat zijn plicht als mens en zag het zelf niet als een heldendaad." Wel heeft de houding van de toenmalige legerleiding hem behoorlijk dwars gezeten en al die jaren heeft hij tevergeefs gewacht op een excuus. De huidige legerleiding pakt de zaken anders aan dan vroeger. „En, beter laat dan nooit, heeft mijn vader na 41 jaar alsnog zijn genoegdoening gekregen', aldus Martin.

Verdronken militaire bruggenbouwers krijgen na 41 jaar eindelijk eerherstel

■ Dankzij de inspanningen van Jan van der Sluis (midden, hurkend) zal binnenkort worden stilgestaan bij de dood van zijn in de Oude Rijn verdronken dienstmakkers van het 41e geniebataljon.

EIGEN FOTO

